

Iványi Ödön síremléke

Még két esztendő sem telt el Iványi Ödön újságíró, író és lapszerkesztő temetése óta, és az Olaszi temetőben, annak is majdnem a középpontjában álló hant fölött 1895. szeptember 13-án már állt, bár még letakarva, az impozáns síremlék, előtte pedig ott volt az egyszerű fakereszt, amely fekete betűkkel hirdette: „ITT NYUGSZIK IVÁNYI ÖDÖN / ÉLT 39 ÉVET / MEGHALT 1893. október 19-én”. A felavatandó síremléket közadakozásból, a hírlapíró kollégák és a Szigligeti Társaság tagjainak adományaiból állították.

Az 1895. esztendőben a Szigligeti Társaság vezetősége több gyűjtőívet bocsátott útjára Nagyváradon: pénz-

adományt kértek egy majdani síremlék felállítására egykori jeles tagjuk, Iványi Ödön számára. A város társadalma, az egykori kollégák és az egyszerű olvasók is érezték az elhunyt hiányát, így aztán mi sem volt természetesebb, mint hogy lelkes mozgalom induljon azért, hogy a sírt ne csak egyszerű fakereszt jelölje, hanem díszes márvány síremlék öröködjön az egykori lapszerkesztő örök álma fölött.

„Az emberi szív legnemesebb érzelmének ünnepélyes megnyilatkozása az a mozgalom, mely lelkesen indult meg, mert csoda ember volt ő, ha meggondoljuk, hogy ellensége nem volt senki sehol. Mindenki iparkodik hát

A szerző felvételei

Iványi Ödön síremlékének középső darabja

leróni a jó emlékezés, az igazi barátság adóját, és mihamarább meg fog valósulni a baráti szeretet jelszava: »Fényes síremléket Iványi Ödönnek!« – írta a *Nagyvárad* című napilap egyik száma 1895 márciusában. Ez a lapszám egy gyűjtőívet is közölt, amelyet a szerkesztőség kapott. Ezen több városi polgár neve és adománya mellett ott állt a szerkesztőség, az egykori kollégák neve és az általuk adományozott összegek is. Az érdekesség kedvéért soroljunk itt pár ismert nevet erről a listáról: Stern Márton fakereskedő 5 forint, Adorján Ármin 2 forint, Sonnenfeld Adolf 2 forint, dr. Edelman Menyhért 2 forint, valamint a *Nagyvárad* szerkesztőségének tagjai, Sas Ede 20 forint, Fehér Dezső 10 forint, Láng Győző 10 forint, dr. Némethy József 10 forint, Vidosits Gyula 10 forint.

Összegyűlt tehát a pénz, elkészült a síremlék is, a Szigligeti Társaság pedig meghívót jelentetett meg a sajtóban:

„Meghívás

A Szigligeti-Társaság elhunyt jeles tagja, Iványi Ödön síremlékének felállítása alkalmából f. évi szeptember hó 15-én délelőtt 11 órakor az olasz temetőben emlékünnepelet tart, melyre t. Tagtárs urat ezennel tisztelettel meghívjuk és kérjük, hogy a megjelölt napon délelőtt fél 11 órakor a színekörnél megállapított találkozási helyen pontosan megjelenni sziveskedjék.

Az emlékünnepelet műsora

1. Gyászdal. Előadja a nagyváradai szintársulat énekara.

2. Emlékbeszéd

3. Alkalmi költemény. Irta Fehér Dezső rendes tag, előadja Gál Gyula, a nagyváradai szintársulat tagja.

4. Gyászdal. Előadja az énekara.

Nagyvárad, 1895. szeptember

K. Nagy Sándor társ. főtítkár

Rádl Ödön társ. elnök

Az emlékbeszédet Lovassy Andor, a *Szabadság* szerkesztője fogja tartani, a ki Iványi Ödönnek ifjúkori barátja, sok időn át buzgó munkatársa volt. Az emlékünnepeleten több vidéki hírlapíró is résztvesz; a *Debreczeni Hírlap* szerkesztősége babérkoszorút helyez a síremlékre, és az ünnepéleten ifj. Gily Ede felelős szerkesztő fogja a lapot képviselni.”

A *Nagyvárad*, Iványi Ödön egykori lapja a síremlék állítását követő második napon jelentette meg a tudósítást az eseményről. Az *Iványi Ödön síremléke – A Szigligeti-Társaság emlékünnepele* című cikket feltehetőleg Rádl Ödön írta, aki a társaság elnöke volt. A hosszú, majdnem kétoldalas tudósítás első részéből megtudhatjuk, hogy mind a nagyváradai újságírásból, mind a város társadalmi életéből két év elteltével is hiányzik a hírlapíró és az ember. Elsősorban a néhai hírlapírót méltatta a cikk, aki „tollával dicsőséget szerzett nevének, ami fennmarad a síron túl is, hogy becsülést, elismerést szerzett a hírlapírás keserves mesterségének, és hogy nincs okunk csüggedni nekünk, az ő tanítványainak, míg az ő dicsőségének fénye aranyozza be számunkra azt a rögzös utat, a melyen az ő utmutatása felé haladnunk kell egy szent cél felé”.

Ezután a cikkíró felsorolja azokat a hátráltató dolgokat, amiket a vidéki újságírónak akadályként kell legyőznie nap mint nap, hiszen „a gúny, a gáncs és a maradi szellem utunkba áll és szitja ellenünk a gyűlölség tüzét. A vidéki társadalom félszeg alakjai, az oktalan gög és az indokolatlan túlértékénykedés megnehezítik a munkát,

A tört tetejű gránitoszlop egy része is megmaradt

sokszor elcsüggesztik a vidéki sajtó napszámosságait, – azért van szükségünk arra, hogy emlékezzünk a mi korán elhunyt vezérünkre, Iványi Ödönre, a ki a vidéki újságírók mintaképe volt”.

És lám, a kollégák és az a közönség, amelyet szolgált, ha rövid ideig is, megemlékezett érdemeiről, és díszes síremléssel köszönte meg azokat.

A tudósítást olvasva megtudjuk, hogy a színikör udvarára szombat délelőtt fél 11-re meghirdetett találkozó gyülekeztek a barátok, kollégák, a tisztelők, a Szigligeti Társaság tagjai, a színészek és a színházi énekkar, majd zuhogó esőben mentek ki a temetőbe, ahol a „csatagos idő dacára nagyszámú közönség volt jelen. Szürke volt az egész világ. Az órák előtt még naptól fényes égbolt felhős, mintha drapériát terítették volna szét a magasban, gyászszosat aminő a nagy író tragikumára való visszaemlékezés”.

Iványi sírja a „halottak főutcáján” volt, a második kereszteződésnél. Magas, három méternél nagyobb gránitoszlop, „a teteje tört, mint az alatta nyugvónak bűvös tolla, elől az író jól sikerült bronz-portréjával, mely Tóth István szobrász mintája után készült. A széles alapzatba arany betűkkel vésve: Iványi Ödön 1864–1893. A síremlék, amely Löwy Márton műhelyében készült, a becsületére válik mesterének, impozáns arányai dacára gondos, művészi reliefmunka”.

Pontban 11 órakor a gyászdallal, amelyet a színházi énekkar adott elő Barna Izsó vezetésével, megkezdődött a sírkőavató ünnepség. A dal előadása után Lovassy Andor, a régi barát tartott emlékbeszédet. Felelevenítette az ifjúság közös éveit, a küzdelmes időket, amiket együtt éltek át, és megemléltette a súlyos betegséget is, amely lassan sorvasztotta el a kiváló férfiút. A

A síremléket egykor díszítő bronzportrénak nyoma sem maradt

beszéd után Gál Gyula, a szintársulat vezető színésze, aki szintén jó barátságban volt Iványival, elszavalta Fehér Dezső ez alkalomra írt költeményét, majd a színház dalkara adott elő egy gyászdal.

A rövid zenei intermezzo után a koszorúkat helyezték el a síron. A legnagyobb koszorúkat a Szigligeti Társaság, a *Nagyvárad*, a *Tiszántúl*, a *Debreczeni Hírlap* és a fővárosi írók küldték. Ezután következtek a magánszemélyek – Adorján Sándor, Lukács Gyula, Murai Károly, Szathmári Mór, dr. Lázár Béla, dr. Kovács Dénes és Márkus József – koszorúi. A sírkő avatásán Rádl Ödön és Sipos Orbán nem vehetett részt, mert épp Budapesten tartózkodtak, de a Szigligeti Társaság tagjai testületileg jelen voltak. Lovassy Andor, Nagy Márton, Fehér Dezső, Adorján Ármán, Beleznay Antal karnagy is lerótta kegyeletét. A közönség soraiban ott volt Ditrói Mór Kolozsvárról, ifj. Gily

Ede Debrecenből, Leszky András, Nadányi Jenő, Darvassy Lajos, Gábel Jakab, Vidosits Gyula. A szintársulatot az énekkar, valamint Rónaszéky Gusztáv, Csatár Győző, Balassa Jenő, Tompa Kálmán és Szendrey Mihály képviselte. Végül, de nem utolsósorban említsük meg, hogy az akkoriban városunkban dolgozó újságírók és nyomdászok is mind egy szálig jelen voltak a síremlékavatáson.

A régen felszámolt Olaszi temető sírköveinek kis része szerencsére előkerült az ott folyó építkezés befejeztével, és megtalálták az Iványi-síremlék darabjait is. A középső rész a névvel és a két dátummal, valamint a „teteje tört” gránitoszlop megvan, valószínűleg az alsó rész is, de hiányzik a bronzból készült portré. A még meglévő darabokat remélhetőleg újra felállíthatják a közeljövőben egy létesítendő kőtárban.

Farkas László